

СЕЛЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯМ ТОВАРНИХ РИНКІВ УКРАЇНИ

Крамський С.О., кандидат технічних наук., доцент,
науковий співробітник відділу ринкових механізмів і структур,
Державна установа «Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України»
e-mail: morsubs@i.ua

На сьогодні у наслідок реалізації стратегії селективного імпортозаміщення мають бути: продовольча безпека; модернізація виробництва; зростання доданої вартості, створюваної на території України; зменшення впливу коливань валютного курсу на фінансові показники діяльності підприємства; створення додаткових робочих місць та залучення підприємств у виробничі ланцюги. Однак частка імпорту має бути нижчою, ніж частка виготовлених у середині України товарів. Структура формування товарної пропозиції внутрішнього товарного ринку України в цілому свідчить про значні диспропорції виробничого потенціалу та потреб внутрішнього ринку, а також відображає суттєвий тиск з боку імпорту.

Завданням стратегії імпортозаміщення товарів полягає у поступовому створенні системи стимулів, які збалансуюватимуть відносну ефективність та відбудову різних видів промислового виробництва і у такий спосіб підтримуватимуть вітчизняне виробництво проміжних товарів шляхом зменшення імпорту споживчих товарів, а згодом і стимулюватимуть їх промислове виробництво на експорт у повоєнний час.

Мета селективного імпортозаміщення товарів у повоєнний час створити умови для власного виробника першої необхідності, який забезпечить продовольчу, енергетичну, економічну безпеку населення і держави без зовнішньої допомоги. У зв'язку з цим розробка теоретичної концепції імпортозаміщення набуває особливої актуальності для наукового обґрунтування рекомендацій щодо подолання структурних дисбалансів у виробництві та зовнішній торгівлі України у воєнний та повоєнний час. Якщо політика селективного імпортозаміщення супроводжується комплексністю, то досвід останніх років показав її явну неефективність, адже дуже часто створювався погано працюючий промисловий сектор із значним недовикористанням потужностей, обмеженою зайнятістю, вузькими перспективами для підвищення продуктивності. При абсолютному імпортозаміщенні імпортні товари повністю заміщаються вітчизняними в межах селективних товарних ринків. Отже, можна вважати, що всі вищенаведені визначення терміну «імпортозаміщення товарів» не є суперечливими і характеризують його у різних аспектах, доповнюючи один одного [1].

Однак слід уточнити це поняття в контексті селективного управління імпортозаміщенням товарних ринків впливу його на структурні зрушення в економіці України в повоєнний час. У баченні автора визначення поняття «*Селективне імпортозаміщення товарних ринків*» – процес відновлення, розвитку, нарощування національного виробництва конкурентоспроможних замінників імпорту товарів через реалізацію державної стратегії продовольчої безпеки товарних ринків, що відповідають сучасним потребам населення і ринку, які дають змогу нарощувати експорт продукції товарів з високою доданою вартістю і врегулювати платіжний баланс України.

Основні пропозиції: на наш погляд, ефективність стратегії селективного імпортозаміщення товарів може бути досягнута лише при концентрації уваги на довгострокових порівняльних перевагах; створенні системи стимулювання розвитку виробництва товарів інвестиційного призначення; зменшенні митного оподаткування інноваційних товарів та технологій для виробництва, що ввозяться на територію України; подальшій експортній спрямованості промислового виробництва селективних товарних ринків у повоєнний час.

Серед ключових завдань розвитку вітчизняних імпортозамінних товарів слід виокремити задоволення внутрішнього попиту, один з факторів зростання якого пов'язаний із збільшенням реальних доходів населення. Забезпечити розширення вітчизняних імпортозамінних виробництв можна за умови задоволення попиту не лише за рахунок імпорту, навіть у разі зміцнення реального обмінного курсу національної грошової одиниці у повоєнний час.

Для стимулювання вітчизняних виробників у повоєнний час потрібно запровадити заходи щодо зниження схильності до купівлі імпортних товарів, суб'єктами реалізації яких повинні виступати імпортозамінні підприємства. Для цього необхідно підвищувати якісні характеристики товарів, здійснити аналіз ринку за допомогою маркетингового порівняння вітчизняної продукції з імпортними аналогами, проводити регулярні перевірки на відповідність вимогам, технічним умовам, національним і міжнародним стандартам якості продукції. Реалізація стратегій селективного імпортозаміщення у повоєнний час повинна бути тісно пов'язана з необхідністю зміни рівня тарифного захисту. [1,2].

Для цього слід скасувати будь які митно-тарифні заходи для продукції проміжного споживання, інноваційної продукції та технологій для імпортозамінного виробництва; запровадити нульові ставки ввізного мита на інноваційні товари і технології; уникати дублювання контролю за якістю і безпечністю продукції, визнавати в регіональних або двосторонніх угодах результати експортного контролю замість додаткового імпортного контролю; запровадити процедуру постаудиту використання імпортованої продукції, знизити залежно від насиченості внутрішнього ринку ставки ПДВ від 20% до 10%; встановити пільги з оподаткування для виробників експортної продукції, зменшивши ставки до 15%; сформувати ринкову інфраструктуру селективних товарних ринків для підтримки експорту вітчизняної продукції. Використовуючи аналіз економічних втрат у ході військових дій, руйнувань інфраструктури та інших економічних об'єктів, а також використовуючи історичний досвід слід прогнозувати основні характеристики стану національної економіки, якікий може бути у повоєнний період.

У дослідженні Крамського С.О [3] обгрунтоване і визначено систему ризиків мультисуб'єктного регулювання безпеки товарних ринків зокрема економічної системи взагалі. Таким чином селективний підхід до регулювання товарних ринків (агропродовольчий, морський, хімічний, ПЕК та інші) з обов'язковою участю державних і регіональних органів управління. Визначається мультисуб'єктний підхід до регулювання в ринковій системі враховуючі системний аналіз – системою ефективно управляти може лише інша регулююча система імпортозаміщення селективних товарних ринків.

По-перше, розглянемо загальну теорію регулювання, зосередившись на державному регулюванні. Державне регулювання економіки – це цілеспрямована діяльність держави в особі відповідних законодавчих, виконавчих та контролюючих органів, які за допомогою системи різних підходів і методів забезпечують досягнення поставленої мети й вирішення важливіших економічних і соціальних завдань відповідного етапу розвитку економіки, регламентують господарські відносини у країні в цілому й у регіоні зокрема.

За таких умов засобом насичення внутрішнього ринку товарами може стати імпортозаміщення на основі імплементації інструментів та механізмів регулювання, які дозволять стримати процеси зростання імпорту та вдосконалити його структуру, з одночасною орієнтацією на стратегічні пріоритети та завдання соціально-економічного розвитку України у повоєнний час. При цьому під ефективним функціонуванням суб'єктів розуміється збалансоване врахування інтересів як самих суб'єктів, так і держави (суспільства) в цілому. [4].

Взагалі регулювання економіки слід уявляти як систему, яка включає економічні форми і методи регулювання, організаційні структури управління, правові норми й акти. Для характеристики державного регулювання економіки можна виділити його три сторони: методологічну, організаційну й соціально-економічну. Залежність насичення внутрішнього ринку від зовнішньої торгівлі наразі актуалізує проблематику державного регулювання експортноімпортними потоками. Пріоритети селективного імпортозаміщення можна класифікувати за такими трьома напрямками, як заміна: імпортованих ресурсів, насамперед енергетичних; імпорту товарів широкого вжитку; імпорту товарів виробничого призначення.

Список використаних джерел:

1. Буркинський Б.В., Нікішина О.В., Тараканов М.Л. Інституційні механізми регулювання розвитку логістики товарних ринків. // Одеса: ДУ «ІРЕЕД НАНУ». 2022. 275с.
2. Колодинський С.Б., Дубницький В.І. Інфраструктурна підтримка регіональних інноваційних процесів. // Монографія. Одеса: ОДАБА. «Екологія». 2021. 256с.
3. Kramskyi S.O. Risk-oriented approach management system of transport safety. // Bulletin of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University. Severodonetsk: Volodymyr Dahl East Ukrainian National University. 2017. 3(233). P.90-94.
4. Tarakanov M.L. Analysis of trends in the relevant market on the applied market of eggs and egg products on the basis of simulation. // Innovations economics. IMPEER of NASU. 2022. 24.4(85). P.78-92. [https://doi.org/10.31520/ei.2022.24.4\(85\).78-92](https://doi.org/10.31520/ei.2022.24.4(85).78-92).